

*Заволока К.С.,
здобувач вищої освіти
освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування»
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
другий (магістерський) рівень вищої освіти,
заочна форма навчання,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЯВИ У РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Суттєвість оцінки глобалізації визначається процесами, які відбуваються у різних державах та територіях світу. Глобалізація суттєво вплинула на спосіб розвитку міст та територій. Вона передбачає розширення розмірів та форм міжнародних економічних зв'язків, відкриває доступ до великого капіталу та ресурсів, технологій та ринків, призводить до поглиблення взаємозалежності між територіями в різних країнах світу, що спостерігається з початку 50-х років ХХ ст., а наукові дослідження із цих питань стали розвиватися у другій половині 70-х років. Так, історія зростання економіки США, Канади та європейських країн являє собою еволюційний процес удосконалення міжнародного економічного розвитку (МЕР). Його умовно можна розділити на чотири етапи [1].

Оцінка історичних етапів світового розвитку надає можливість визначити певні етапи, а саме: до першого етапу відносять промисловий розвиток (1950-1970 рр.), який називають «гонитвою за фабричними димарями», коли було прагнення зміцнити економічну базу міст за рахунок приваблення будь-якого інвестора та створення в територіальній громаді нового великого підприємства. Для цих цілей застосовувалися стимули (надання недорогої земельної ділянки, пільгові кредити чи полегшення будь-яких вимог до бізнесу). У цей час з'являються перші промислові парки, за рахунок такого розвитку посилилася

конкуренція між громадами, коли деякі громади успішно залучали інвесторів для створення нових робочих місць й нових ринків. Проте деякі громади марнували ресурси у гонитві за інвестором. Основні процеси першого етапу вплинули на початок другого (1970-1990 рр.), який характеризується зростанням ролі малого бізнесу в загальному розвитку економіки. Саме у цей період відбувається збільшення кількості малих підприємств, проводяться заходи з державної підтримки малого бізнесу, надання технічної допомоги з консультування операційної діяльності та управління, збільшення кількості нових робочих місць. З'являються бізнес-центри та бізнес-інкубатори, центри розвитку підприємництва, центри обслуговування за принципом «єдиного вікна», численні урядові програми різного рівня на підтримку малого та середнього бізнесу. Діяльність із залучення підприємств та інвесторів, що була характерною для першого етапу, продовжувалася, але її спрямованість змістилася від великих промислових підприємств та великих об'єктів інфраструктури у бік набору підприємств, що є різноманітними за ознаками розміру, економічної життєздатності та галузевого представництва. Третій етап пов'язаний із розширенням бази економічного розвитку (1990-2000 рр.), коли став з'являтися інноваційний інструментарій формування та розширення бази економічного розвитку. В цей час створюються та розширюються такі засоби розвитку муніципалітетів, як співпраця, створення державно-приватного партнерства, мереж та асоціацій громад, розвиток промислових кластерів та підвищення ролі інновацій. Більше уваги приділяється збалансуванню економічного зростання та якості життя громадян. Планування регіонального економічного розвитку та впровадження планів набуває комплексного характеру за рахунок широкого залучення зацікавлених осіб та формування багатосторонніх партнерств із представників різних галузей і сфер суспільного життя. Громади створюють належні умови для зростання місцевих компаній, формують сприятливий інвестиційний клімат, інвестують у нематеріальну інфраструктуру, заохочують співробітництво, формують мережі ділових зв'язків та цілеспрямовано приваблюють зовнішніх інвесторів своїми конкурентними перевагами. Найбільш успішними є громади, яким вдається налагодити плідну співпрацю [1].

Особливостями четвертого етапу є сталий економічний розвиток (із 2000-х років), який виражається через взаємозалежність економічного, екологічного та соціального розвитку. Кожна територія розглядається як окремий суб'єкт, який має свої власні та особливі проблеми, а також особливий набір можливостей щодо свого розвитку. Для кожної території необхідний індивідуальний підхід до створення інституційних умов її розвитку. Соціально-економічний розвиток територій потребує врахування глобалізаційних змін зовнішнього середовища; підвищення співпраці з приватним сектором; упровадження інноваційної політики розвитку; забезпеченість конкурентних позицій; розвиток державно-приватного партнерства з урахуванням інтересів більш широкого кола зацікавлених сторін; виокремлення та впровадження стратегічних пріоритетів для кожної територіальної одиниці; врахування

соціального аспекту, через упровадження норм аполітичності, прозорості, підзвітності [1].

Процеси децентралізації в більшості європейських країн проходили не без виникнення певних складнощів, проте держави по-різному враховували ці складнощі та механізм їх подолання. Деякі країни впроваджували реформи щодо зміни адміністративно-територіального устрою, а деякі лише змінювали певні елементи в адміністративному устрої. Є такі держави, які взагалі нічого не проводили [2].

У період після 1990 р. майже в усіх країнах перехідного періоду спостерігаються процеси трансформації економічних, адміністративних, суспільних систем [3]. Досвід країн Балтії (Естонії, Латвії, Литви) і Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) (Польщі, Угорщини, Словенії, Словаччини і Чехії) вказує, що під час упровадження реформ децентралізації значна увага урядів цих країн приділялася таким основним складникам, як: законодавча, конституційна база і структура місцевих органів влади; місцева політика, методи прийняття рішень і внутрішня організація; управління місцевими органами влади і механізми надання послуг; фінансові питання й управління фінансами; ринково-орієнтований економічний розвиток. Процес децентралізації системи органів влади в названих країнах базується на принципах «від системи державної влади на місцях до системи місцевого самоуправління» і «від сильної держави до сильного громадянського суспільства» [4].

Отже, глобалізація суттєво змінила світ. Адаптації до глобалізаційних процесів потребують будь-які системи, що доводить досвід проявів політичної, соціальної та економічної глобалізації держав світу. Суттєвим є вплив пандемії, яка підтвердила суттєву залежність усієї світової системи від глобалізаційних процесів, у тому числі таких, як загрози епідемій, війн, голоду, тероризму тощо.

Бібліографічний список.

1. Перепелюкова О. В. Світовий досвід використання децентралізації в умовах просторового посилення процесів глобалізації та інтеграції / О. В. Перепелюкова // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. – 2019. – № 5. – С. 169-173.
2. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. Бориславська та ін. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні». – Київ : Софія, 2012. – 128 с.
3. World Bank. Decentralization in the transition economies challenges and the road ahead, Poverty Reduction and Economic Management Unit, Europe and Central Asia 2001. P. 3-11.
4. The Fiscal Decentralization Initiative for Central and Eastern Europe «Разделение полномочий между отдельными ступенями управления стран Центральной Азии: перспективы дальнейшего развития», сравнительный анализ, ПРООН, Мировой банк, 2002.

5. Вишневська О.М. Глобалізаційний вплив у формуванні критеріїв оцінки середовища держави / О.М. Вишневська, Т.П. Лісковецька // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2015., Випуск 3(86). – С. 22—32
6. Вишневська О.М. Глобалізаційні виклики в гарантуванні економічної безпеки держави / О.М. Вишневська, О.М. Недова, Л.І. Сокірке // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – [Електронне видання] – Випуск № 1. – С. 45-50.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор Вишневська О.М.